Karolina Jiřelová,

Passivization of ditransitive verbs *give* and *buy*
Pasivizace ditranzitivních sloves *give* a *buy*

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, Praha 2014

Oponentský posudek bakalářské práce

Předložená bakalářská práce je příspěvek k popisu pasivizace ditranzitivních sloves. Na dvou dobře vybraných slovesech, *give* a *buy*, autorka demonstruje rozdíl v charakteru jejich ditranzitivní valence: zatímco v případě slovesa *give* jde o valenci centrální - *give* se nejčastěji vyskytuje s oba předměty, u slovesa *buy* je to valence spíše druhotná, neboť se častěji vyskytuje monotranzitivně s jedním předmětem. Tento rozdíl vyplývá z odlišné sémantické struktury zkoumaných sloves. Význam slovesa *give* připisuje nepřímému předmětu sémantickou roli recipienta, kdežto nepřímý předmět slovesa *buy*, zejména v alternativní předložkové formě, má sémantickou roli účastníka děje, který má z něho prospěch (beneficiary). Tento význam je indikován předložkou *for*, na rozdíl od typicky recipientské předložky *to* u slovesa *give*. Ukazuje se zde souvislost s primárně ditranzitivní valencí slovesa *give* a primárně monotranzitivní valencí slovesa *buy*.

Zdrojem autorčina materiálu byl Britský národní korpus (BNC) a v případě slovesa *buy* též Korpus současné americké angličtiny (COCA). Autorka shromáždila po 50 dokladech pasivních konstrukcí každého slovesa, přičemž excerpovala pouze případy s vyjádřeným předmětem, tj. pasiva obsahující oba pravostranné účastníky slovesného děje, jeden jako podmět, druhý jako předmět. Cílem práce bylo zjistit, který předmět se stává podmětem, které faktory se přitom uplatňují a zda je vyjádřen konatel (podmět aktiva). Pokud jde o faktory motivující volbu podmětu pasiva, autorka se soustřeďuje na princip koncového postavení rozvitého větného členu, vliv sémantické role a hlavně na aktuální členění větné. Vedle toho se ve výkladu pracuje s principem end-focus, který je podle formulace na s. 22 velmi zjednodušeně ztotožněn s aktuálním členěním.

Všechny vytčené cíle předložená práce splnila, přičemž přinesla zajímavé výsledky. Sekundárnost ditranzitivní valence slovesa *buy* se přesvědčivě projevila již při excerpci dokladů: autorka nezískala potřebný počet z celého Britského korpusu a musela chybějící doklady dohledat v americkém COCA, zatímco doklady pasiva slovesa *give* s oběma pravostranným aktanty získala v BNC z necelého tisíce pasiv. Podstatné rozdíly se ukázaly též ve frekvenci obou typů pasiv: v případě *give* tvořilo první pasivum (s nepřímým předmětem v podmětu) 78%, kdežto v případě *buy* pouhých 20%. Výrazný rozdíl byl též v zastoupení neagentních a agentních pasiv: u slovesa *give* byl agens vyjádřen jen dvakrát -

oddíl 4.1.1, který o tom pojednává, v obsahu schází, v případě slovesa buy byl agens zaznamenán v 10 případech. Pokud jde o AČV a princip koncového postavení rozvitějšího členu, práce potvrdila jejich centrální úlohu ve volbě typu pasiva: v podmětu stál v převážné většině případů tematický předmět, na konci pak předmět rematický, řídčeji jiné réma v případě kontextové zapojenosti obou předmětů. Zvlášť zajímavé je zjištění několika pasív s rematickým podmětem, které vytvářejí prezentační věty. Funkční aspekt pasiva zde jasně ukazuje obecný rys všech kategorií, skalární povahu. Autorka uvádí 6 dokladů, avšak 2 z nich jsou určeny chybně (B13 a B34).

Práce je celkově zpracovaná náležitě, moje připomínky a dotazy se týkají hlavně výkladu některých AČV struktur, jejichž adekvátní řešení přesahuje požadavky kladené na bakalářský úkol.

Ostatní poznámky se týkají nepřesností, neopravených přehlédnutí aj.
1. Na s. 4 autorka uvádí příklad sémantické neekvivalence pasiva a aktiva z R. Quirka et al.: *Every school boy knows one joke at least* x *One joke at least is known to every school boy*. V čem spočívá významový rozdíl?
2. s. 7: "nepřímý předmět je realizován substantivem a zájmenem" - jiná realizační forma neexistuje?
3. s. 7: *give it to me*: prepositional O_i precedes O_d?
s. 21: Ex. 11: jaká je AČV funkce vyjádřeného konatele v nefinálním pozici? Jaký slovosled by měl český překlad?
s. 22, ex. 15, výklad that-clause: both S_{pass} and O_{pass} are rhematic? stejně exx. 40, s. 30
s. 22: Exx. 14, 15: Recipient/S pasiva je označen jako kontextově nezapojený, ale ex. 14 implikuje, že je řeč o pacientech a léčbě; podobně *no human being* není kontextově nezapojené, srov. v téže větě zmíněné *men and women*; nový prvek zde je pouze záporný kvantifikátor. Jaký je vztah mezi kontextovou zapojeností/nezapojeností a tematičností/rematičností?
s. 24: ex. 20, užití pasiva v novinovém titulku je motivováno textovými důvody? Co se tím myslí?
s. 26: ex. 24 *that is given to her* - výklad AČV?
V anglickém abstraktu se u slovesa *buy* uvádí předložka *to*.
s.. 3: definice hlavní funkce pasiva podle literatury "not to express the agent of the verbal action" je nepřesná (srov. "vyjádření slovesného děje bez konatele").
s. 28: v odstavci před ex. 35 je *for themselves* správně určeno jako předložkový předmět, za ex. 35 je to adverbium, čímž se zdůvodňuje postavení *for themselves* za konatelem.???
s. 28: sémantika slovesa *buy* nepřipouští obecného konatele? (což *one buys* / *people buy toys for children*)
Jazyk: s. 10: chybná interpunkce: čárka před that-clause, totéž s. 35/5zd; s. 10/13sh čárka před restriktivní větou vztažnou; s. 28: *the semantics of the verb* do *not allow* ...; s. 31, posl. odst. *the information* are (!) *new*; s. 31 *in majority of*; s. 33/12sh: *less demanding* then
V bibliografii u některých titulů chybí tečka za údajem. Obě velké anglické gramatiky se uvádějí s autory bez iniciál.
Závěr:
Moje podstatné připomínky se týkají především aktuálního členění větného, ostatní jsou podružné povahy. Bakalářskou práci Karoliny Jiřelové doporučuji k obhajobě a v závislosti na jejím průběhu ji předběžně hodnotím známkou velmi dobrou až výbornou.

V Praze 26. 8. 2014 prof. Phdr. Libuše Dušková, DrSc.